

Özlenen Vatan, Çözüm Arayan Ahıska Türkleri

Rasim BAYRAKTAR

Günümüzde Türkiye, Amerika ve eski Sovyet ülkelerinde dağınık halde yaşayan Ahıska Türklerinin sorunları, önceleri bölgesel ve toplumsal sorunları beslerken, bugün artık ülkelerin komşuluk ilişkilerini etkileyen bir hâl almıştır. Kendilerini farklı kimliklerle tanıyan Türk toplumlarında, benzer kültürler arasında sentez yaparak köprü olma mücadelesi veren Ahıskalı Türklerin sorunları, farklı boyutlarda gelişmeye devam etmektedir. Meselenin insanî ve siyasî boyutunun daha da olumsuz bir hâl almaması için, taraflara önemli sorumluluklar düşmektedir. Artık gurbetteki Ahıska toplumunun sorunlarının çözümü, tek bir ülkeye ait değildir. Çözüm bekleyen sorunların aşılması birçok ülkeyi ilgilendirmektedir. Bu ülkeler başta Gürcistan ve Türkiye olmak üzere eski Sovyet ülkelerinin tamamını kapsamaktadır.

Sovyetlerin dağılmasıyla esaret politikasından çıkan Türk cumhuriyetlerindeki öze dönüş, kısa zamanda Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Milletiyle komşuluk ilişkilerini hızlandırmıştır. Dil ve kültür kaynaklarından çıkan benzerlikler, Türk toplumlarını bir birine bağlamıştır. Bugün Türk cumhuriyetleri arasındaki dil-din-kültür-gelenek köprüsünün kuvvetlenmesine büyük katkısı olan toplum, gurbetteki Ahıskalılardır. Buldukları ülkelerin resmî hüviyetlerinde “Türk” adıyla tanınan Ahıskalılar, iyi komşuluk ilişkilerinin gelişmesinde birinci dereceden vazife üstlenmişlerdir. Ellerindeki kültür silahını hayatın her safhasına yansıtmışlardır. Zorla koparıldığı topraklardan götürdüğü kültür mirasını çevresiyle paylaşmıştır. Bulduğu her bölgede kültür pınarı-abidesi-köprüsü olmuşlardır.

Bugün Ahıskalıların bu kültür mirasını gören ülkeler, Ahıskalıların bu potansiyelini kendi kültür politikaları açısından değerlendirmektedirler. Meselenin vatan-toprak boyutundan çok toplum-kültür boyutuna önem vermektedirler. Her Türk toprağında Türk kültür mirasına bağlı aileler aranmaktadır. Adeta kültür politikası yapılmaktadır. Şüphesiz ki, bu tür politikaların izlenmesi Türk ülkeleri ve top-

lumları açısından büyük önem arz etmektedir. Fakat bu tür politikaların, vatanından koparılmış toplumlar üzerinden izlenmesi, gurbetteki toplumun güvenini sarsmaktadır. Doğrudur, büyük devletler büyük düşünür; varılmak istenen hedef içinde küçük toplumlar kurban edilir. Ama bugün büyük düşünceler-politikalar için kurban edilmesi gereken toplum Ahıskalı Türkler değildir. Çünkü Ahıskalılar, kurban edilmenin, yalnız ve sahipsiz kalmanın bedelini vatan toprağına tekrar kavuşmak için 65 yıldır ödemektedir.

VATAN Ahıska'ya dönüş konusu, Ahıskalılar açısından farklılık kazanmıştır. Bu farklılığın sebepleri, bugünkü Ahıska toplumunun, farklı aile ve devlet geleneği terbiyesi almış olması ve farklı sosyal çevre ortamlarına uyum mecburiyeti oldukları içindir. Bunlar: 1. Vatan Ahıska'dan sürgün edilen nesil, 2. Sovyet Döneminde doğup büyüyen nesil, 3. Sovyet sonrası doğan genç nesildir. Her neslin kendine özgü fikrî-ideolojik kazanç ve kayıpları vardır. Bu bakımdan bugün her Ahıskalının hangi ülkede hayatını devam ettirmesi yukarıda zikredilen her üç nesilde farklılık arz etmektedir.

Birinci nesil, vatan Ahıska'nın köylerinden sürgün edilen nesildir. Bu nesli hayata bağlayan ideolojik fikir, kendi köyüne dönmesi ve ata-dede topraklarında ölmesidir. Yani vatana bağlılık toprağına olan bağlılıktır. Bundan dolayı sorulduğunda bu neslin tamamı kendi köylerine gitmek istediklerini belirtirler.

İkinci nesil, Sovyet döneminde doğan ve Sovyet eğitim ve iş disipliniyle terbiye olmuş sosyal çevreye uyum sağlamış nesildir. Bu nesli hayata bağlayan ideolojik fikir ise, ilişkilerini geliştirdiği sosyal çevredir. Her bir aile, kendi ilişkilerini şekillendirdiği ve yakından tanıdığı sosyal çevresini kaybetmek istememektedir. Yani bu nesilde hayata bağlılık, vatan-şah olduğu ülke'ye ve topluma olan bağlılıktır. Bu neslin büyük çoğunluğu sahip olduğu sosyal çevreyi kaybetmemekten yanadır.

Üçüncü nesil, Sovyetlerin dağılma sürecinde doğan genç nesildir. Bu nesil, kendilerinin ifadeyle “ülkelerin eski Sovyet sisteminden kapitalist sisteme geçiş” dönemine şahit olan nesildir. Yani kısa zamanda zengin insanların fakirleştiğine şahit olan nesildir. Mesleğinde uzman kişilerin de kısa zamanda zenginleştiğine şahit olmuşlardır. Başka bir ifadeyle, Sovyet sisteminin enkazını temizleyen ve kendilerine yeni düzen şartları oluşturmaya çalışan nesildir. Dolayısıyla bu nesilde, herhangi bir ideolojik fikrin oluştuğunu görmek zordur. Vatana ve hayata bağlanma konusunda, daha çok, modern hayat şartları yüksek olan ülkeler aranmakta ve bulunduğu ülkeyi kendisi için mesken edinmektedirler. Mesken edindiği ülkeler de Türkiye başta olmak üzere Türkçe konuşan ve Müslüman olan ülkeleri (Türk cumhuriyetlerini) tercih etmektedirler. Kısaca bu nesil, kendileri için hayat şartları yüksek olan ülke aramaktadır. Eğer bu ülke yarın Gürcistan olsa, Gürcistan’ı tercih edebilecek bir düşünce yapısına sahiptirler.

Bu farklı ideolojik-fikri renklere sahip olmanın yanında Ahıskalı Türklerin çoğu, kendilerini Osmanlı Devleti’nin bir parçası olduklarını hissettikleri için, kendi Türk kimliklerine sahip çıktıkları gibi “Türk” adını taşıyan Türkiye cumhuriyetine de büyük güven ve sadakatleri vardır. Dünyanın neresinde olursa olsun kendilerini “Türk” diye tanıtan ve Türkiye Cumhuriyeti’ne ve vatandaşına özel sempati duyan ve sahip çıkan zihniyete sahiptirler. Bu yüzden sorulduğunda, “Biz Osmanlı Türküyüz/Osmanlı’nın torunlarıyız/Türkiye, bizim baş tacımızdır.” derler. Bunun içindir ki, Sovyetlerin dağılmasından sonra Türkiye Cumhuriyeti, Ahıskalıların sadakatine 1992 tarihli 3835 İskân Kanunu ile karşılık vermiştir.

Ahıskalı Türklerin her üç grubu veya genelinde olan zihniyete baktığımız zaman, 65 yıldır gurbette yaşamının kazançları yanında kaybettikleri de vardır. Kazanç belki kültür-dil bağlamında büyüktür. Fakat kaybettikleri de kazançları kadar büyüktür. Bu kazanç ve kayıplarının içinde en kuvvetlisi 65 yıldır Vatan Ahıska’ya dönememe taleplerinin dinlenmemesidir. Ha-

yat şartları nasıl olursa olsun ata-dede topraklarına dönme arzularının sonuçsuz kalması, Gürcistan Hükümetine ve toplumuna karşı bir kızgınlığı doğurmuştur.

Bu anlamda Gürcistan Hükümeti ve toplumu büyük güven kaybetmiştir. Gürcistan Hükümeti bu kızgınlığı telafi edecek şeyler yapabilir. Bugünkü Gürcistan Hükümeti, Sovyetlerin varisi Rusya Federasyonu’nun milletler politikasını kabul etmemektedir. Buradan yola çıkarak yapılan hataları telafi edecek politika izleyebilir. Gürcistan toplumunu ayrılıkçı fikirlerden arındırabilir. Bu konuda yazılı ve görsel basın etkin biçimde kullanılabilir. Özellikle Gürcistan’dan sürgün edilmiş toplulukların geri dönüş haklarına-kültürüne geniş bir şekilde yer verilebilir. **Azınlıklar ülkesi** olan Gürcistan’ın diğer ülkelere nazaran farklılığından söz edilebilir. Çoğunluğun azınlıklara hâkim olmadığı bir yönetimden bahsedilerek azınlıkların ülkeye katkılarına büyük yer verilebilir. Özellikle Ahıska Türklerinin yerleşecekleri ata-dede köylerine sağlayacağı ekonomik-refahı vurgulanabilir.

Bugün ata-dede köylerini ziyaret esnasında, Ahıskalı ailelerle Gürcü aileler arasında son derece olumlu ilişkiler kurulabilmektedir. Her iki tarafın da Sovyetlerin politikasının kurbanı olduğu ve tarafların yurtlarından uzak bölgelerde yaşadıkları itiraf edilmiş ve samimî dertleşmeler olmuştur. Her iki tarafın kendi ata-dede yurtlarına gitme isteği, iki tarafın “birleşme” noktası olmuştur. Bu bakımdan Gürcistan makamları, bunları görmesi ve her toplumun kendi yurtlarında yaşamasına hak kazandıran politika izlemesi gerekir.

Bugün ata-dede köylerini ziyaret esnasında, Ahıskalı ailelerle Gürcü aileler arasında son derece olumlu ilişkiler kurulabilmektedir.

11 Temmuz 2007 tarihli 5261-PC Sayılı ve Saakaşvili imzalı “Geri Dönüş Kanununun” çıkması, başta Gürcistan otoritelerini şaşırtmıştır. Bu kanunla Gürcistan Avrupa Birliği ülkele-ri gözünde güven kazanmıştır. Aynı zamanda gurbetteki Ahıskalı Türklerin 65 yıllık taleplerine de göz kırpmıştır. Ahıskalı Türklerin büyük çoğunluğu bu kanunu sevinçle karşılamıştır. Fakat Kanunun işlemeyle ilgili Gürcistan Göçmenler Banklığı çok ağır çalışmaktadır. Kanun kapsamında 1 Ocak 2008 tarihinde Geri Dönüş Müracaat

Formları zamanında hazırlanmamış ve bugün dahi çoğu ülkeye gönderilmemiştir. Müracaat formları ve ek evraklar Gürcistan'a yakın Azerbaycan'a Nisan-2008 tarihinde bildirilmiştir. Diğer ülkelerdeki Ahıska Vatan Cemiyetlerinin yoğun talepleri olmasına rağmen bugün dahi müracaat formları kendilerine teslim edilmemiştir. Sorulduğunda, Gürcistan Konsolosluğu Göçmenler Bakanlığını, Göçmenler Bakanlığı da merkezî hükümeti, merkezî hükümet de ülkenin bin bir türlü problemini sebep olarak göstermektedir!

Kanunda dikkat çeken maddelerden birincisi, Gürcistan vatandaşlığı için eski vatandaşlığının reddi istenmektedir. İkincisi ise, Gürcistan vatandaşı olmadan mülkiyet hakkı tanınmamaktadır. Dikkat ederseniz her iki talep Gürcistan vatandaşlığı için istenmektedir. Gürcistan makamlarının bu olmazsa olmaz "vatandaşlık" şartını iki şekilde değerlendirebiliriz. Birincisi, Gürcistan'a göç edecek olan Ahıskalıların Gürcistan Hükümetine olan **güven ve sadakatini ölçmek**; ikincisi de, göç eden Ahıskalılara başka alternatif tanımadan **istediği coğrafyaya yerleştirmek** şartıyla vatandaşlık kazandırmak olabilir. Çünkü Gürcistan, 65 yıldır sürgündeki ailelerin tekrar Ahıska coğrafyasına yerleştirilmesine karşı çıkmakta; bölgedeki ayrılıkçı hareketleri ileri sürmektedir. Bundan dolayı hiçbir yardımda bulunma imkânlarının olmadığını ancak buna rağmen ellerinden gelen yardımları esirgemeyeceklerini ifade etmektedirler. Adeta ülkeye faydası olmayan en son çözülmesi gereken sorun gibi bakmaktadır!

Ayrıca Kanunda dikkat çeken diğer hususlar, etnik kimlik, dil, din ve hangi bölgeye iskân edileceğinden söz edilmemektedir. Fakat Gürcistan Göçmenler Banklığının hazırladığı "Müracaat Formları"nda ise kişiye, etnik kimliği, dili, dini ve hangi coğrafyaya yerleşmek istediği sorulmaktadır. Ve müracaatların Gürcüce veya İngilizce şartıyla kabul edileceğine izin vermektedir. Bu, Gürcistan'ın her şeye rağmen, zoraki göç müracaatlarının başlatılmasından yana bir tavır sergilediğini göstermektedir.

Aslında 2007'de çıkan "Geri Dönüş Kanun Taslağı" ve Kanun kapsamında hazırlanan "Müracaat Formuyla" bugüne kadar Ahıskalı Türklerle ilgili izlediği politikanın yumuşadığını görmekteyiz. Buradaki problem, Gürcistan makamlarının kendi korkularından kurtulamamasıdır. Sovyet öncesi ve Sovyet döneminde Ruslarla olan ilişkileri sonucunda oluşan korkuları terk edememektedir. Rusların Kafkasyada yaşayan azınlıklar üzerinde yarattığı ay-

rılıkçı kuvvet politikalarının etkisinde kalmaktadır. Gürcistan her şeyden önce ülkesindeki azınlıklarla ilgili korkularını atması gerekir. Ülkesindeki azınlıklara güvenmeli, dürüst davranmalıdır. Aksi takdirde ülkedeki "kaos" hep var olacaktır.

Yazının başında da belirttiğim gibi artık Ahıska meselesi uluslararası bir konu haline gelmiştir. Daha açık ifadeyle **tarihî ve coğrafi sebeplerden** dolayı Ahıska Türkleriyle bağlantısı olan her ülkeyi ilgilendirmektedir. Aynı zamanda **siyasî-kültürel-dil ve dinî** bağlantısı olan her toplumu da yakından ilgilendirmektedir. Sadece ülkeler değil, bu ülkelere ait toplumların ilgisi de buna dahildir.

Ahıska Türkleriyle **tarihî ve coğrafi** bağlantısı olan ülkeler, Gürcistan ve Türkiye'dir. Her iki ülke, Ahıska Türklerinin ata-dede topraklarından uzak kalma sebeplerini yakından bilmektedir. Bu bakımdan bugün Ahıska coğrafyasına ve halkına sahiplenmek Gürcistan ve Türkiye'nin boynun borcudur.

Peki Türkiye bu konuda neler yapabilir? Bugün Türkiye Gürcistan'la olan diplomatik görüşmelerini komşuluk ilişkileri çerçevesinde daha da samimileştirmelidir. Bölgedeki her türlü probleme beraber çözüm aranmalıdır. Bölgedeki enerji boru hatlarının yanında bölge halkının kaynaşmasını sağlamak için sınır ticareti kapsamında tarım ürünleri ve tekstil ürünlerinin karşılıklı satışına izin verilmesi gerekir. Bugün Gürcistan toplumunun büyük bir kısmı Türkçe bilmektedir. Hatta Ahıska Bölgesindeki Ermeni kökenli Gürcistan vatandaşları dahi Türkçe bilmektedirler. 1944 sürgününden sonra Gürcistan'ın kuzeyinden zorla getirilerek Ahıskalıların evlerine yerleştirilen Gürcü aileleri, tekrar kendi topraklarına dönme arzusu içindedir. Onlar açıkça şöyle diyorlar: "Biz, kendi mezarlığımızı dahi yapmadık; cenazelerimizi kendi ata-dede yurtlarımıza götürüp defnetmekteyiz. Siz gelin ki biz de yurdu muza dönelim!"

Bugün Gürcistan, sahip olduğu birtakım ham maddeyi işleyememektedir. Ermenistan'da dahi manavda Türkiye domatesi satılmaktadır. Gürcistan'ın her noktasında Türkiye'nin gıda ve tekstil ürünleri kıt bir şekilde sunulmaktadır. Bütün bu eksiklikler, her iki ülke üreticisine bir fırsat, fırsattan ziyade nimettir. Sınırın her iki tarafı, ekonomik ve kültürel bağlamda gelişmeye müsaittir. Bugün Gürcistan toplumunun samimî komşuluk ilişkilerine ihtiyacı vardır. Bunun örneği bugün Nahçıvan-Iğdır sınır kapısında yaşanmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, bugün büyük ülkeler, politikalarını askerî güç ve silâh üzerinden değil, yerli halkların sorunlarına çözüm getirerek refahı ve hâkimiyeti sağlamaktadırlar. Onlara tıbbî ve maddî yardım ekiplerini göndererek dostane ilişkilerini geliştirmektedirler. Bugün Gürcistan, ABD ve RF'nin rekabet alanı haline gelmiştir.

Uzak ve yakın tarihte ABD'nin Gürcistan'la **tarihî, coğrafi ve siyasî ilişkisi bulunmamaktadır**. Sovyetlerin dağılma sonrası Gürcistan'la ilişkilerini geliştirmeye çalışan ABD, Gürcistan toplumunun sorunlarına çözüm ararken Rusya'nın ayıbını ortaya koyarak sergilemektedir. Aynı zamanda Gürcistan'la hem siyasî hem de toplumsal bağ oluşturmaya çalışmaktadır. Bunun sonucudur ki ABD, Rusya sınırlarında kimliksiz yaşayan eski Gürcistan vatandaşları olan 10.000'den fazla Ahıska Türkünü ülkesine taşımıştır. Bunun bazı anlamları var: 1. Rusya'nın kimliksiz vatandaşına sahip çıkarak ayıbını dünyaya ifşa etmek, 2. Gürcistan'a dönecek olan Ahıska Türklerini atadede yurdundan uzaklaştırarak Gürcistan'ı rahatlatmak, 3. Kimliksiz Ahıska Türklerine geçici kimlik kazandırmak ve yüksek hayat şartları sunarak sahip çıkmak. ABD'nin amacı, Gürcistan'la sosyal ve siyasî ilişki kurmaktır.

Rusya Federasyonunun uzak ve yakın tarihte Gürcistan'la olan ilişkisi hep var olmuştur. Çünkü Rus-Gürcü ilişkilerine baktığımız zaman Çar Nikola döneminden Rus rahipleri ile Gürcü rahipleri arasında ilişki hep var olagelmıştır. Birinci Dünya Savaşı döneminde Rusların Kafkaslara hakim olması için Rus-Gürcü işbirliğinin büyük rolü olmuştur. Ayrıca Sovyet döneminde Gürcistan topraklarına Rus halkı bilinçli olarak yerleştirilmiştir. Yerleşen Rus aileleri ile Gürcistan'da yaşayan ve farklı kimliklerle kendini tanıyan Gürcü, Oset, Abhaz vs. aileleri arasında fikrî/ideolojik sosyal hayatın her alanında ilişkiler gelişmiştir. Kısaca, Rus-Gürcü ilişkilerinin tarihî, coğrafi, sosyal ve siyasî geçmişi bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı, bugün Gürcistan'da bulunan Rusya yanlısı ayrılıkçı kuvvetleri temizleyememektedir. Daha açık ifadeyle Rusya'ya olan birtakım

Unutulmamalıdır ki, bugün büyük ülkeler, politikalarını askerî güç ve silâh üzerinden değil, yerli halkların sorunlarına çözüm getirerek refahı ve hâkimiyeti sağlamaktadırlar.

bağlantılarından dolayı Rus otoritesinden kurtulamamaktadır. Rusya da Kafkaslara hâkim olmak için mecburiyet politikası çerçevesinde bu bağları devam ettirmektedir. Burada RF için asıl amaç, var olan toplumsal bağlantıların devamlılığı ve Gürcistan'a hâkim olmaktır.

Hiç şüphesiz bugün Rusya Federasyonu ile Gürcistan arasında yaşanan tatsızlık, Gürcistan toplumuna ve ekonomisine ağır bir darbe indirmiştir. Gürcistan'ın bu darbeye cevap verme gücü yoktur. Çünkü Gürcistan, Sovyetlerin dağılmasından sonra azınlıklardan oluşan nüfusuna millî birlik bilinci kazandıramamıştır.

Ayrılıkçı kuvvetler arasında yaşanan çatışmalar ülkeyi ekonomik sıkıntıya sokmuştur. Halkını ekonomik refaha kavuşturamayan Gürcistan Hükümeti millî düşüncenin oluşumunda büyük sıkıntılar yaşamaktadır. Gürcistan toplumu, mevcut hükümetten eski ekonomik refaha kavuşmanın müjdesini beklemektedir. Bu müjdenin gerçekleşmesi için ülkenin ayrılıkçı kuvvetlerden arındırılması gerekir.

Ahıska Türkleriyle **sosyal, siyasî, kültürel, din ve dil** bağlantısı olan ülkelerden, başta Rusya Federasyonu olmak üzere, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan gibi Türk Cumhuriyetleridir. Sovyet Rusya, 15 Kasım 1944'te siyasî bir kararla Ahıska Türklerini ata-dede yurtlarından Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'a sürgün etmiştir. Bir toplumun katliamına sebep olan Sovyet Rusya büyük suç işlemiş ve Ahıska Türklerinin başka toplumlar arasında eriyip kaybolmasına sebep olmuştur. Bunun içindir ki ilkin kontrollü 'özel iskân' tâbi tutsa da daha sonra her alanda eğitim ve iş imkânı vermiştir.

1989-Fergana faciası, Ahıska Türklerinin Rusya Federasyonunun daha iç bölgelerine dağılmasına sebep olmuştur. 17 bini aşkın Ahıska Türkü Karadeniz kıyılarında verimli topraklara sahip Krasnodar-Soçi-Stavrapol-Rostov vilâyetlerine yerleştirilmiştir. Rusya ve Rus toplumu, 1944'te yurtlarından sürdükleri Ahıska Türklerini daha yakından tanımış oldu. Böylece Rusyalılar, Ahıskalı Türklerle din, dil

ve kültürel ilişkileri geliştirmeye mecbur kaldılar. Geleneksel kültürel mirasın yaşatılmasını kabulleyen Rusya hükümeti, zaman zaman dilini ve dinini okutmaya, yaşatmaya izin verdi.

Bütün bu sebeplerden dolayı Rusya Federasyonu, bugün Ahıska Türklerinin ata-dede yurtlarına dönmesine ilgisiz kalamaz. Çünkü Ahıskalıların vatanı kalmamasına sebep olan ve Ahıskalıları yakından tanıyan ülkelerin başında gelmektedir. Bunun için Ahıskalılara yardım etmek birinci dereceden borcudur.

Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'a gelince; bu ülkelerin Ahıska Türkleriyle ilişkileri, 15 Kasım 1944 sürgünüyle başlamıştır. Kültürel ilişkiler gelişmiştir. İlk yıllarda siyasî sebeplerden dolayı Kazak, Kırgız ve Özbek halkı arasında Ahıska Türklerine karşı bir tedirginlik olmuştur. Fakat Ahıskalılar, 1956 tarihinde kontrollü "özel iskân"dan kurtulduktan sonra her iki halk arasında yardımlaşma ve kaynaşma olmuştur. Kısa zamanda birbirini tanıyan topluluklar arasında sosyal ilişkiler gelişmiş ve samimî dostluklar kurulmuştur. 65 yılda gelişen bu dostane ilişkileri, bugünkü ülke otoriteleri de takdirle karşılamaktadırlar. Hatta ülkedeki Ahıskalıların göç etmesiyle sosyal dengenin bozulmasından endişe etmektedirler. Yani ülke makamları her iki halk arasında yaşanan dostlukların devamından yana bir tavır sergilemektedirler. Ülke makamlarının ve halkının bu tavrı, Ahıskalıları gururlandırmaktadır.

Azerbaycan'a gelince, Azerbaycan hükümeti ve Azerbaycan halkının Ahıskalı Türklerle tanışması 1959-60 yıllarında Özbekistan'a sürgün edilen halkın Azerbaycan'a göç etmesiyle başlamıştır. Bu gönüllü göçün sebebi Azerbaycan'ın Gürcistan'a sınır olmasıdır. Ahıska'ya daha yakın olmak ve ileride oraya gitmenin daha kolay olma düşüncesi'dir. Bu gönüllü göçü teşvik eden kişi de Ahıskalıların önde gelenlerinden Mevlüd Bayraktarov'dur. Azerbaycan'ın Muğan bozkırına göç eden Ahıskalılar, Özbekistan'ın Mirzaçöl bozkırını Gülistana çevirdikleri gibi Muğan bozkırını da kısa zamanda gülbahçesine çevirmişlerdir. Böylece Ahıskalı Türklerin Azerbaycan makamlarıyla ve halkıyla ilişkiler gelişmiştir. Bunun içindir ki Azerbaycan, 1989-Fergana faciasında Ahıskalılara sahip çıkmıştır. Bu davranışıyla Azerbaycan, diğer dost ülkelere farkını ortaya koymuştur. İşte bu ve benzeri sebeplerden dolayı Azerbaycan halkıyla Ahıskalı Türklerin ilişkileri, her alanda pekişmiştir.

Bugün Ukrayna'da da Ahıskalı Türkler bulunmaktadır. Ukrayna'ya göç, 1957-58'lerden itibaren nadiren olmuşsa da bu göç, 1989 Fergana faciasıyla daha da hızlanmıştır. Ukrayna'nın tarıma müsait Herson, Halkof, Nikolayev, Donetsk bölgelerine göç etmiş ve bugün Ukrayna'nın tarım sektörünü elinde bulundurmaktadırlar. Ahıskalıların çalışkanlığı, tarıma katkıları, Ukrayna makamları ve halkı arasında onlara büyük itibar kazandırmıştır. Bunun içindir ki bugün Ukrayna Hükümeti ve halkıyla Ahıskalıların her hangi bir problem yoktur.

Aşıkârdır ki, dünyada yaşayan her Ahıskalı aile, eski ata-dede yurtlarına dönemeyecektir. Çünkü 65 yıl içinde gelişen olumlu ve olumsuz ilişkiler, çoğu aileyi farklı ülkelere-bölgelere ve sosyal çevrelere bağlamıştır. Yaşanan ve görünen bu olumlu tabloyu kabul etmek gerekir. Fakat bunun yanında Ahıska'ya dönmek isteyen ailelerimiz de mevcuttur. Bu ailelerimizin sayısını çoğaltmak için neler yapılabilir? Veya Ahıska'ya gelecek insanımızın orada tutunması, zenginleşmesi ve otorite sahibi olması için neler yapılabilir?

Aslında bu sorulara cevap aramak, bugün sürgün ülkelerinde yaşayan Ahıskalı Türklerin ekonomik ve kültürel kazançları açısından çok zor değildir. Nitekim Ahıskalı Türkler buldukları ülkelere siyasî ve ideolojik anlamda hiçbir sorun yaşamamışlardır. Her toplumda çalışkan ve iyi ilişkiler içinde olan vatandaş olmayı başarmışlardır. Bu demektir ki bugün Ahıska'ya dönecek olan Ahıskalı ailelerimiz ülkesine sadık ve faydalı vatandaş olacaktır. Ayrıca bugün Ahıska ve çevresinde yaşayan Gürcü ve Ermeni halkının büyük bir kısmının Türkçeyi bilmesi her iki toplum arasında iyi ilişkilerin gelişmesine yardımcı olacaktır. Bunun için Ahıska'ya dönecek olan ailelerimizin kısa zamanda refaha kavuşmasını sağlamak mümkündür.

Unutulmamalıdır ki, Ahıskalı Türkler Ahıska'da devlet veya muhtariyet kurmayacaktır! Onlar, eski ata-dede yurdu Ahıska'yı şenlendirecektir! Gürcistan'ı şenlendirecektir! Vatandaşlık vazifesinin gereğini yapacaktır!

Bu hususta başta Ahıska dernek ve cemiyetleri olmak üzere, sürgün ülkelerinde yaşayan ve ekonomik güce sahip aydın aileler ve 65 yıldır bizleri tanıyan ülke yöneticileriyle aydınlarının büyük görev ve sorumlulukları vardır. ■

